

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2022

Forfatter: Maria Waldejer

Kandidatnummer: 5008

Tittel: Musikk i barns tidlige utvikling

Fag: Musikk

Hovedbegreper i oppgaven: Relasjoner, relasjonsbygging, det nære samspill, musicking, musikalitet, trygghet.

Stavanger

04. januar 2023

Sammendrag

I mitt forskningsprosjekt har jeg tatt for meg problemstilling med følgende lyd: *«Hvorfor er det viktig med musikk i barns tidlige relasjoner og samspill, og hvordan kan det arbeides med å tilføre musikk i de yngste barns liv (0-3 år)?»*. De kreative prosessene er kjent for de fleste som essensielle i livene våre, og spesielt i barns utvikling ettersom det bidrar til utvikling av de kognitive, emosjonelle og sosiale aspektene av våre liv. Å bruke musikk i hverdagen bidrar til å skape nære samspill i form av førspråklig kommunikasjon. Videre vil dette bidra til å bygge relasjoner med den primære omsorgsgiveren, samt individer vi ellers møter på i livet.

Gjennom min forskning har jeg brukt kvalitativ observasjon som metode for å finne ut hvorfor musikk er viktig i barns utvikling, samt for å finne ut hvordan musikklederne i disse observasjonene har jobbet med å tilføre musikk i de yngste barns liv. Videre i analysen har jeg plukket ut funn fra observasjonene jeg ser på som essensielle i sammenheng med min problemstilling, før jeg videre har drøftet disse funnene i lys av teori og det jeg har sett. Jeg har drøftet hvordan musikklederne har arbeidet med musikk, samt hva som kan oppstå om det gjøres på samme måte i en barnehage-setting. Avslutningsvis har jeg belyst de viktigste momentene fra forskningsprosjektet mitt, og satt lys på hva jeg ønsker å ta med videre i mitt arbeid som barnehagelærer.

Forord

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til begge institusjonene som lot meg komme å observere deres musikkgrupper over en lenger periode. Jeg har fått en helt ny innsikt i musikkarbeid med barn, og har stor respekt for det de gjør.

Videre vil jeg takke veilederen min, Merethe Rage Aasvold for utrolig god hjelp og støtte gjennom denne skriveprosessen. I starten var det litt vanskelig å komme i gang, men med gode tips og triks fra henne, kom jeg i mål til slutt!

Til slutt vil jeg takke familien min og bestevenninnen min for støtten og kjærligheten jeg har fått gjennom denne skriveprosessen, og gjennom utdanningen min generelt. De har holdt meg nede på bakken, og vært til stor hjelp i stressende perioder.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	3
1.0 Innledning	6
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	6
1.2 <i>Problemstilling</i>	6
1.3 <i>Prosjektets oppbygging</i>	7
1.4 <i>Gjennomgang av observasjoner</i>	7
2.0 Teori	7
2.1 <i>Innledning</i>	7
2.2 <i>Musikkens påvirkning</i>	7
2.3 <i>Relasjonsbygging</i>	8
2.3.1 Objektrelasjonsteori	8
2.3.2 Relasjonens mange faser	9
2.3.2 Fremgangsmåter for relasjonsbygging	9
2.3.3 Intersubjektivitet	10
2.4 <i>Samspill</i>	10
2.4.1 Selvverd	11
2.5 <i>Non-verbal kommunikasjon</i>	11
2.6 <i>Musikalitet</i>	12
2.7 <i>Barns forhold til musikk</i>	12
2.8 <i>Musikkens påvirkning</i>	13
2.9 <i>Hvorfor musikk</i>	13
3.0 Metode	13
3.1 <i>Valg av metode</i>	13
3.2 <i>Observasjon som metode</i>	14
3.3 <i>Observatørroller</i>	15
3.4 <i>Filtrering av data</i>	15
3.5 <i>Forskningsetikk</i>	15
4.0 Analyse	16
4.1 <i>Innledning</i>	16
4.2 <i>Musikkleders opplegg</i>	16
4.2.1 Barnet først	17
4.2.2 Foreldrenes trygghet	17
4.3 <i>Relasjonsbygging</i>	18
4.3.1 Funn	18
4.3.1 Mestring	19
4.4 <i>Det nære samspillet</i>	19
4.4.1 Funn	19

4.5	<i>Musikkleder</i>	20
4.5.1	Funn.....	20
4.6	<i>Musicking</i>	21
4.6.1	Funn.....	21
4.6.1	Kreativ kommunikasjon	21
5.0	Drøfting	22
5.1	<i>Innledning</i>	22
5.2	<i>Relasjonsbygging</i>	23
5.3	<i>Det nære samspillet</i>	23
5.4	<i>Musicking</i>	24
5.5	<i>Musikkleders opplegg</i>	24
5.5.1	Tilnæringsmetode.....	24
5.5.1	Musikkgruppe versus barnehage	25
5.5.2	Barns kreativitet	25
6.0	Avslutning	26
7.0	Litteraturliste	28
8.0	Vedlegg 1 - Samtykkeskjema	29
9.0	Vedlegg 2 - Observasjonsskjema	31

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Musikk er et fag som jeg føler meg svært knyttet til, ettersom det er noe jeg har vokst opp med helt siden jeg var liten gjennom læring av ulike instrumenter og dans. Det er noe jeg aktivt kommer til å bruke i mine år som barnehagelærer, og er derfor noe jeg ønsker å utforske i dette prosjektet.

Ifølge Brean (2019) kan hele musikkens oppbygging påvirke våre følelser, enten det er i form av rytme eller klang. Hjernen vår vil kunne gjenkjenne ulike lyder og rytmer, og vil videre kunne skape mening av mønstrene som oppstår. Dermed kan vi si at musikk er essensielt i sammenheng med utvikling av blant annet følelsesaspektet, relasjonsbygging og evnen til å kunne tenke rasjonelt og logisk (Brean & Skeie, 2019, s. 88).

Det er mennesker i dag som ikke føler seg selvsikre nok til å bruke musikken i hverdagen fordi de ikke ser på seg selv som musikalske. Torgersen (2016) sier at musikalitet i vestlig kultur ofte blir sett på som noe kun profesjonelle har kunnskap om, og brukes som ren underholdning. Dette kan vises igjen ved at mange ikke har selvtillit nok til å tro at de selv kan synge. I ikke-vestlig kultur blir musikalitet derimot sett på som noe alle har evne til å utføre, uavhengig av sangstemme og tonefall (Torgersen, 2016, s. 110).

1.2 Problemstilling

Problemstillingen min lyder som følger: «*Hvorfor er det viktig med musikk i barns tidlige relasjoner og samspill, og hvordan kan det arbeides med å tilføre musikk i de yngste barns liv (0-3 år)?*». Her vil jeg først og fremst undersøke barns relasjonsbygging og samspill med andre deltakere i musikkammenheng ved hjelp av flere observasjoner. Med relasjonsbygging mener jeg hvordan barn bygger relasjoner til de rundt seg. Et eksempel på dette kan være ytre relasjoner som forholdet til en primær omsorgsperson. Når det kommer til samspill, vil det si interaksjonen mellom to eller flere mennesker. Jeg vil derimot gå litt dypere inn i det nære samspillet ettersom mitt fokus er på de aller yngste. Det nære samspillet kan eksempelvis handle om et førspråklig samspill. Det vil si at det kan brukes lyder, blick og mimikk uten et behov for å påvirke den andre sin tankegang (Haugen, 2018, s. 58).

1.3 Prosjektets oppbygging

Oppbyggingen av forskningsprosjektet mitt vil starte med en gjennomgåelse av faglitteratur og teori som jeg synes har vært relevant i sammenheng med min problemstilling. Her vil jeg gå gjennom flere essensielle begreper som musikalitet og trygghet, i tillegg til at jeg vil gå enda dypere inn i relasjoner og samspill. Jeg ønsker å undersøke flere teoretikere som blant annet Daniel Stern og hans teori om selvet, Maurice Merleau-Ponty sin teori om fenomenologi og toddleren, og Sture Brändström sitt syn på musikalitet.

1.4 Gjennomgang av observasjoner

Videre skal jeg analysere mine observasjoner i lys av teori. I forkant av analysen har jeg gått gjennom alle observasjonene mine, og trukket frem momenter som jeg synes er spesielt interessante. Jeg vil videre drøfte mine funn fra analysen, der jeg bruker problemstillingen min som et utgangspunkt. Her vil jeg trekke inn relevant teori, samt begrepene jeg har gått gjennom i teori-delen. I tillegg til dette ønsker jeg å drøfte hvordan musikklederne har jobbet med musikk i barns liv, både sett fra et didaktisk perspektiv og et estetisk perspektiv, samt hvordan det kan gjøres i en barnehage-setting.

Avslutningsvis skal jeg belyse essensielle funn som har kommet frem i analysen og drøftingen, og peke på ny innsikt som jeg kan ta med til videre forskning og som jeg kan bruke i mitt fremtidige arbeid som barnehagelærer.

2.0 Teori

2.1 Innledning

I denne delen skal jeg gå innom flere faglige perspektiver og begreper som kan knyttes opp mot min problemstilling. Her skal jeg først se nærmere på musikkens generelle påvirkning i utviklingen, før jeg videre går innom spesifikke begreper og teorier som kan brukes i sammenheng med analysen og resultater fra mine funn.

2.2 Musikkens påvirkning

Å bruke musikk aktivt vil ha en positiv effekt på utvikling av våre kognitive ferdigheter, samt de fysiske ferdighetene våre. Når vi bruker musikk aktivt, vil store deler av hjernen aktiveres i prosessen. Alle sansesystemene i kroppen vil dermed samarbeide når musikk blir brukt, som videre fører til en utvikling av alle de ulike systemene i kroppen. (Brean & Skeie, 2019, s.

144). Ved å la barn få tilgang til uttrykksmidler av ulike slag, gir de muligheten til å lettere bruke musikk både i hverdagen og i barnehagen. Her er det ikke kun snakk om fysiske instrumenter, men og deres eget kroppsspråk og verbalspråk. Videre vil dette bidra til utvikling av nye erfaringer og de vil få ny erfaring med konkrete begreper. Barn vil her få en følelse av mestring i hverdagen. (Bjørkvold, 2014, s. 54).

Musikk er en stor del av livet, og har mye å si for hvordan du som person kan uttrykke deg selv på ulike måter. I motsetning til voksne vil barn ha en større åpenhet for opplevelsen av kultur. Dermed er det nødvendig at både personale og foreldre utvikler et stort repertoar av sanger for å bygge på deres kulturuttrykk. Det vil føre til at barn kan bruke dette materiale ved bruk av spontansang i form av følelser og impulser (Sæther & Angelo, 2019, s. 99). Et begrep innen musikken som brukes både i barnehagen og i hverdagen av folk flest, er det Christopher Small referer til som «musicking». Det betyr at vi gjennom bruk av musikk skaper relasjoner med både oss selv og andre mennesker rundt oss (Sæther & Angelo, 2019, s. 15).

«Musicking» kan og være et godt virkemiddel i sammenheng med å kunne få en dypere forståelse av sitt eget selv.

2.3 Relasjonsbygging

Ifølge den danske hjerneforskeren Kjeld Fredens (1991) er det ikke nødvendigvis slik at musikk uttrykker følelser i seg selv, men at musikken er med på å skape en stemning som kan være en inngangsport for våre følelser. Det vil si at å bruke musikk sammen med andre kan bidra til at vi bruker følelsene våre som en form for kommunikasjon. Videre vil dette føre til å skape en trygghet mellom individer, noe som vil bidra til en relasjonsbygging. For å skape positive relasjoner med barn kan musikk derfor være en fin metode både for foreldre og personale å arbeide aktivt med (Stehouwer, 1998, s. 7).

2.3.1 Objektrelasjonsteori

En teori som bygger på relasjoner og relasjonsbygging er objektrelasjonsteorien. Det er flere psykologer som støtter seg på denne teorien, og jeg vil ta for meg noe av det Colwyn Trevarthen og Daniel Stern mener om dette. Barn skaper nære og følelsesmessige relasjoner tidlig i utviklingen. Det første betydningsfulle relasjonsforholdet et barn bygger, er den med primære omsorgspersoner som mor og far. Ifølge Trevarthen (1980) og Stern (2003) handler objektrelasjonsteorien om at et barn skaper indre bilder av ytre objekter som de har et nært

følelsesmessig bånd til. Disse indre bildene kan være opplevelser av både positive og negative slag. Et barn vil kunne bruke disse indre bildene til å tolke individer rundt de, og vil videre kunne bruke disse til å skape relasjoner. Ettersom barn skaper indre bilder av individer rundt seg, er det derfor viktig at en voksen gjør seg tilgjengelig for barnet og dermed er åpen for relasjonsbyggingen (Askland & Sataøen, 2019, s. 55).

2.3.2 Relasjonens mange faser

Det kommer frem i Spurkeland (2011) at det er flere faser vi må gjennom for å bygge en relasjon, samt å skape et permanent feste i denne relasjonen. Her er det snakk om etableringsfasen som vil være et innledende møte mellom individer, testfasen der individene skal finne ut om relasjonen er verdt å bygge videre på. Her vil de gi grunner til å stole på hverandre og teste hvor langt de er villige til å strekke seg for relasjonen. Videre har vi tillitsfasen der den gjensidige tryggheten tar størst plass i form av at individene får en begynnende kjennskap til hverandre og relasjonen blir mer forutsigbar. Den siste fasen vi har er vedlikeholdsfasen. I denne fasen handler det om å vedlikeholde relasjonen slik at den har en permanent rolle i individene sine liv. En kan fort tenke seg at en primærrelasjon mellom barn og forelder ikke nødvendigvis trenger vedlikehold fordi det allerede er permanent, men det vil alltid være rom for vedlikehold. Spesielt om det er stor avstand mellom individene (Spurkeland, 2011, s. 101-103).

Det er flere måter vi voksne kan skape relasjoner på med barn. Det handler først og fremst om å være aktivt deltakende i deres hverdag og interesser, men og å vise støtte og forståelse for deres perspektiv. Det vil si å delta i deres væremåte både fysisk og mentalt. Ved å møte barnas emosjoner og signaler vil det kunne føre til at de åpner seg for å skape en relasjon (Haugen, 2018, s. 68).

2.3.2 Fremgangsmåter for relasjonsbygging

Fremgangsmåten for å skape relasjoner med barn i 0-3 års alderen vil være ulik ettersom det er tydelige forskjeller på spedbarn og de litt eldre barna som vi kaller for toddlere. I den tidlige spedbarnsperioden vil termen «motherese» dukke opp. Det er en form for kommunikasjon som er svært spesiell mellom mor og barn ettersom den språklige kommunikasjonen vil være ensidig fra mor til barn. Barnet vil kommunisere tilbake til mor i form av mimikk og lyd. Selv om barnet ikke er i stand til å svare verbalspråklig, vil det

likevel være en stimulering av språkutviklingen ettersom mor ofte vil bruke ord i spontane situasjoner med barnet (Stehouwer, 1998 s. 14).

For de litt eldre barna vil fremgangsmåten stort sett foregå i det som kalles for den proksimale utviklingssonen. Ifølge Vygotsky handler det i denne sonen for utvikling om at læren skal ligge foran barns modenhet. Det vil si at barn utvikler seg ved å veksle mellom å gå inn i det ukjente og lære noe nytt, samtidig som de går tilbake til det trygge og kjente. Det gjelder ikke kun i musikalske sammenhenger, men i hele utviklingen til barn. Det skal tas hensyn til barns naturlige progresjon i den motoriske utviklingen, noe som tilsier at planlagte aktiviteter må være relevant i sammenheng med den proksimale utviklingssonen (Stehouwer, 1998, s. 17).

2.3.3 Intersubjektivitet

Intersubjektivitet er noe som tar stor plass i livet til toddlerne. Det vil si at de sammen med andre individer på deres nivå vil kunne skape mening i aktiviteter de gjør gjennom å bruke bevegelser og lyder. Videre vil dette føre til en samhandling som skaper en relasjon mellom toddlerne. Et estetisk fag som musikk vil være passende for toddlerne ettersom de får brukt kroppen sin aktivt, og sammen med andre utvikler et fellesskap som vil ha stor betydning for fremtidig utvikling (Haugen, 2018, s. 43).

2.4 Samspill

Ved å kunne skape relasjoner med andre er det nødvendig med samspill på ulike plan. Ifølge Askland & Sataøen (2019) er samspill en kommunikasjonsform mellom to eller flere individer, og for at det skal kalles et samspill er det essensielt at disse individene respekterer hverandre og gir rom for handlingene de gjør. Når det er en gjensidig respekt og stabilitet i et samspill, kan vi si at en sosial relasjon har utviklet seg (Askland & Sataøen, 2019, s. 43).

Når det kommer til samspill mellom voksen og barn i tidlig utvikling kan et førspråklig samspill være et fint virkemiddel for å utvikle et fellesskap. Her handler det om å være sammen uten at noen av individene føler et behov for å endre eller regulere hvordan den andre oppfører seg. Det er kjent at barn og voksne har forskjellige måter å leve på, og vi kan se hvordan et samspill mellom barn kan bli brutt om en voksen ikke kan sette seg inn i barnas perspektiv. Det kan føre til at barn skaper en følelsesmessig mening om det som oppstår, og som de kan ta med seg videre i fremtidige samspill (Haugen, 2018, s. 58).

2.4.1 Selvverd

Her kan vi trekke inn selvverd som et betydningsfullt begrep. Selvverd handler om at man føler seg akseptert og får bekreftelse av seg selv i en sosial samhandling. Å få en følelse av selvverd kan være resultat av et positivt samspill med andre individer (Askland & Sataøen, 2019, s. 145). Det kommer frem i Vist (2018) at i en musikalsk kommunikasjon mellom to parter, vil den amodale persepsjonen være grunnleggende for at et barn skal kunne finne en mening i samspillet med nære omsorgspersoner. Dette kan føre til at samspillet skaper kjærlighet og samhørighet i det estetiske faget (Vist, 2018, s. 94).

Et grunnlag som har betydning for et godt samspill, er at barn av natur er sosiale vesener. Det vil si at de fra fødselen av har en kompetanse som gjør det mulig for de å ta del i følelsene andre individer viser, i tillegg til at de kan få en forståelse av individenes intensjoner kun ved å tone seg inn på de (Askland & Sataøen, 2019, s. 52). Her kan vi trekke inn det vi kaller for affektiv inntoning. Det vil si å tone seg inn på følelser til andre individer, og er en empatisk form for kommunikasjon. Inntoninger er noe individer opplever gjennom hele livet, og handler dermed om å kunne dele følelsene våre med andre gjennom å kommunisere via oppmerksomhet og følelser. Affektive inntoninger er essensielle i barns utvikling, og om denne inntoningen er fraværende vil det kunne ha en negativ effekt på barnas opplevelse av sin egen indre verden. Det kan føre til at selvpplevelsen barnet får kan være ulik det som er ekte, ettersom barnet skaper en egen fantasiverden som en støtte (Askland & Sataøen, 2019, s. 120).

2.5 Non-verbal kommunikasjon

En form for samspill som er vanlig i barns tidlige utvikling er den non-verbale kommunikasjonen. Det vil si kommunikasjon som oppstår før språket er utviklet. Barn vil allerede fra fødselen av ha evnen til å kunne organisere inntrykk de får gjennom lyd og syn via den amodale persepsjonen. Disse inntrykkene kan videre skape relasjoner som gjør at opplevelsen får en sammenheng og blir hel. Non-verbale kommunikasjonsformer er ifølge Stern grunnleggende for barns evne til å danne følelsesopplevelsen av seg selv. Denne formen for kommunikasjon kan være essensiell i arbeid med musikk, ettersom det ikke er nødvendig med verbalspråk her. Derfor kan det være positivt i et musikkdidaktisk arbeid å ha dette i bakhånd, ettersom den non-verbale kommunikasjonsformen tar stor plass i tidlige utviklingen hos barn (Furholt, 2019, s. 133).

2.6 Musikalitet

Musikk kommer i ulike former, og det vil være ulike syn på hva musikalitet kan bety. Her vil jeg kort gå innom Sture Brändström sin teori om musikalitet. Brändström (1997) mener at det er tre syn på hva musikalitet er. Det relativistiske og absolutte synet handler i grunn om det samme om at det kun handler om individet i seg selv og at musikalitet vil være individuelt. Samtidig bygger det relasjonelle synet på at musikalitet handler om noe som skapes sammen med andre, og som bygger på samhandling og fellesskap. Som nevnt innledningsvis, vil flere individer i den vestlige kulturen se på musikk som noe som hører til profesjonelle. De vil se på seg selv som mindre musikalske, og uten evne til å leke med musikk fordi de ikke ser på seg selv som musikalske (Sæther & Angelo, 2019, s. 42).

Selv om det finnes ulike syn og meninger på hva musikalitet er, vil det likevel være nødvendig å vite at det samtidig handler om å skape en identitet. Det vil si at det ikke bare handler om å lage musikk, men å skape en egenverdi i musikken. Hvor en person hører til, og hvordan deres tolkning av musikk kan oppleves sammen med andre. Musikalitet handler dermed om å skape et fellesskap i form av å bruke bevegelser, lyder og klang. Derfor er det et betydningsfullt fenomen i sammenheng med samspill og relasjonsbygging (Sæther & Angelo, 2019, s. 43).

2.7 Barns forhold til musikk

Ifølge Vist (2018) vil barn ha et forhold til musikk allerede fra før de er født, ettersom de vil ha kjennskap til rytme og klang fra magen til mor i form av puls og mor sin stemme. Etter fødselen er det vanlig at barn bruker en amodal persepsjon når de opplever verden rundt seg. De kan knytte opp lyder de opplever med det de allerede har sanset fra før fødselen. Det å kunne oppleve noe gjennom en helt ny sans enn tidligere, er ifølge Stern essensielt for en normal utvikling. Det vil bidra til at vi senere kan få en forståelse av andre individers handlinger, samt våre egne handlinger og følelser (Vist, 2018, s. 87).

Musikk har en evne til å gi en helt unik opplevelse av kvalitet i form av de ulike lydene det kan skape. Alt som lager en lyd, kan vi koble opp til noe vi tidligere har opplevd. Det er noe barn lærer på et tidlig stadium i livet. De bruker kroppen aktivt og skaper lyder med stemmen sin og objekter rundt. Videre vil dette bidra til at både hørselssansen og den motoriske sansen

utvikles i form av at de samarbeider. Vi kan dermed si at musikk er nødvendig for utviklingen fordi det bidrar til at hele sansesystemet jobber godt (Collins, 2018, s. 21).

2.8 Musikkens påvirkning

Opplevelsen av musikk vil kunne bidra til å skape en forståelse av seg selv. Her snakker vi om evnen til å kunne bruke kroppen som et instrument og høre sin egen stemme. Vi får muligheten til å forstå våre egne følelser gjennom musikk, samtidig som det kan bidra til å bygge vår forståelse av andre sine følelser (Brean & Skeie, 2019, s. 88). I tillegg til dette vil det å jobbe med musikk kunne bidra til å utvikle de kognitive ferdighetene ettersom at store deler av hjernen blir stimulert når vi skaper musikk. Det vil si at for å kunne skape musikk må vi bruke alle de sensoriske systemene i kroppen, noe som igjen krever at det er samarbeid mellom disse systemene. Det er blitt forsket på og dokumentert at mennesker som eksempelvis lærer et instrument gjennom barndommen vil ha en noe høyere IQ enn gjennomsnittet, i tillegg til at de vil ha en bedre hukommelse og evne til å orientere seg (Brean & Skeie, 2019, s. 144). Vi ser derfor her hvor viktig musikk er.

2.9 Hvorfor musikk

Så hvorfor er det viktig med musikk? Ved at barn får opplevelser med estetiske fag, vil det kunne bidra til at ulike prosesser i fysisk og mental form oppstår og utvikles. Videre kan musikk være en betydningsfull del av barns lekverden. Leken i seg selv er i følge Levy (1978) en av de viktigste delene i et barns liv. I et estetisk arbeid med musikk, kan det bidra til utvikling av lekens rammer. Her vil først og fremst den indre motivasjonen komme frem i form av at barn får lyst til å prøve å leke med instrumenter. Suspensjon av virkeligheten er videre fremtredende i et musikalsk arbeid ved at barn kan gå inn i nye roller enn seg selv, og skape noe som gjerne ikke finnes i virkeligheten. I tillegg til dette vil den indre basen for kontroll bli stimulert i musikkarbeid, da barn kan få muligheten til å styre aktiviteten selv (Sæther & Angelo, 2019, s. 119-120).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

I mitt forskningsprosjekt har jeg valgt å skrive en empirisk oppgave med fokus på kvalitativ forskning i form av observasjoner. Jeg har besøkt to ulike organisasjoner med fokus på musikkgrupper med de yngste barna. Her har jeg observert én babygruppe med barn i alder 6-

12 måneder, og to grupper med barn på 1-3 år. Foreldrene var til stede i samtlige musikkgrupper. Jeg observerte hver av gruppene to ganger slik at jeg først og fremst vil observere flere ting, samtidig ville det bidra til å skape en helhet når jeg i etterkant skulle finne viktige momenter i observasjonene mine. Ved å observere gruppene over flere ganger ville jeg få et godt innblikk i hvordan personalet jobbet med musikk med de aller yngste, og hvordan dette påvirket barnas relasjoner og samspill med musikkledere og foreldre over en liten periode. Når vi observerer, bruker vi alle sansene våre for å ta til oss det vi observerer. Her kom min tidligere kunnskap inn i bildet, samt min sosiale og personlige bakgrunn i forhold til hvordan jeg observerer (Dalland, 2020, s. 103).

3.2 Observasjon som metode

Ved å bruke en kvalitativ observasjonsmetode kunne jeg oppnå en helhetsforståelse av situasjonen, samtidig som jeg fikk et overblikk over relasjoner og samspill mellom barn og voksne. Observasjonene mine var ustrukturerte i form av at jeg gikk inn med et åpent blikk. I en slik situasjon var det mulighet for at oppfølgingsspørsmål dukket opp som jeg videre kunne ta med inn i skriveprosessen (Dalland, 2020, s. 110). Grunnen til at jeg valgte observasjon og ikke intervju som forskningsmetode, er først og fremst fordi musikk er et praktisk anlagt fag. Det vil si at det er mer gunstig å observere hvordan musikk tas i bruk og hvordan det påvirker individer, enn å stille spesifikke spørsmål.

Ifølge Sæther & Angelo (2019) kan det å bruke musikk i praksis bli sett på som en estetisk tilnærming av sansene sin tilstedeværelse. Det vil si å se og høre, samt å føle (Sæther & Angelo, 2019, s. 158). Det kommer frem i Christoffersen & Johannessen (2012) at gjennomføring av en observasjon innebærer bruk av alle sansene våre. Med andre ord kan vi si at estetikk og observasjon er nært beslektede områder (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 62). Dermed faller det naturlig å bruke observasjon som metode innen musikk, i motsetning til intervju som ifølge Christoffersen & Johannessen (2012) ofte krever mer strukturert planlegging og detaljerte beskrivelser fra informantene som intervjues.

I observasjonene mine ønsket jeg å se på samspill og relasjoner mellom barn og foreldre, barn og musikkleder, foreldre og musikkleder, og mellom foreldre. I tillegg hadde jeg et ønske om å se på hvilke virkemidler de ulike musikklederne brukte i musikkleken, og om de jobbet ulikt.

3.3 Observatørroller

Målet med observasjonene mine var at jeg skulle ta til meg så mye informasjon som mulig gjennom det jeg så. Derimot fikk jeg beskjed av to av musikklederne at jeg burde sitte på gulvet selv om jeg kun skulle observere. Her ble det naturlig for meg å være en observerende deltaker. Det vil si at jeg hovedsakelig kun observerte, samt at jeg samhandlet med deltakerne i liten grad (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 69). Til å begynne med tenkte jeg at dette kunne virke forstyrrende for barna og foreldrene, men merket fort at det var naturlig da flere av barna oppsøkte kontakt med meg. Her fikk jeg se på nært hold hvordan barna samspilte med hverandre og foreldre på.

Jeg så en forskjell her og hos den tredje musikkgruppen der jeg satt på en stol litt i bakgrunnen. Her var jeg en fullstendig observatør og la fort merke til at jeg ikke fikk med meg alt som foregikk på gulvet. Det kommer frem i Christoffersen & Johannessen (2012) at en fullstendig observatør ikke er deltakende på gulvet overhodet, og at deltakerne ikke nødvendigvis merker at de blir observert (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 69). Det å være en fullstendig observatør er fint for å få et generelt overblikk over en situasjon, men ikke gunstig når målet er å observere relasjoner og samspill mellom partene. Jeg la fort merke til at det å observere er en komplisert prosess ettersom en må bruke alle sansene, i tillegg til å skrive ned det en ser. Derfor var det nødvendig at jeg ikke prøvde å notere ned alt som skjedde, men at jeg heller vekslet mellom å kun observere for så å notere.

3.4 Filtrering av data

I etterkant av hver observasjon gikk jeg gjennom notatene mine for å gjøre eventuelle etterfyllinger av momenter som jeg glemte å legge ved. Det er viktig at dette gjennomføres umiddelbart etter hver observasjon, ettersom det er her informasjonen huskes best (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 73). Ved videre bruk av observasjonene mine har jeg markert funn som jeg føler det er av betydning å trekke frem i analysen min. Her har jeg kategorisert funnene under de spesifikke begrepene jeg nevnte lengre oppe.

3.5 Forskningsetikk

I et forskningsprosjekt der observasjoner blir brukt er det nødvendig å overholde anonymiteten til barn og foreldre. Å sørge for at målet med observasjonene mine kun var å

observere musikkgruppene i sin helhet, og ikke enkeltpersoner. Om noen av deltakerne skulle identifiseres, hadde det vært nødvendig at jeg i forkant fikk samtykke fra disse i form av et samtykkeskjema. I forkant av observasjonene mine leverte jeg et skriv med informasjon, samt et samtykkeskjema som musikkleder kunne skrive under på. Musikklederne ga informasjonen videre til alle foreldre om hvorfor jeg var til stede i musikkgruppen.

Ifølge Christoffersen & Johannessen (2012) har alle deltakere rett på å vite hvordan de blir brukt i et forskningsprosjekt og har rett på informasjon som oppstår som følge av dette. Ettersom jeg brukte observasjon som metode vil det være detaljerte beskrivelser av prosesser, prosedyrer, felt og data. Her er det nødvendig at dette forblir anonymt, slik at det ikke er mulig å identifisere deltakere med mindre det i forkant er avtalt at de ikke skal være anonyme (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 74).

4.0 Analyse

4.1 Innledning

I dette kapittelet skal jeg først presentere hvordan musikklederne i de ulike musikkgruppene brukte musikk. Deretter skal jeg presentere noen av de mest sentrale funnene fra mine observasjoner som er relevante i sammenheng med min problemstilling. Videre skal jeg analysere disse i lys av teori. Ettersom det er tre ulike musikkgrupper jeg har observert skal jeg og analysere hvordan de ulike musikklederne har jobbet med musikk sammen med barn og foreldre. Det vil føre til en fin overgang til drøftingen der jeg kommer til å diskutere ting som kan oppstå ved å gjennomføre et lignende opplegg i en barnehage.

4.2 Musikkleders opplegg

Det er mange likheter i hvordan de ulike musikklederne gjennomførte deres opplegg i musikkgruppene. I samtlige grupper var det stort fokus på bruk av instrumenter, og da spesielt rytmeinstrumenter som rytmeegg og djembe. Rim og regler ble jevnlig brukt, og disse ble som oftest gjentatt slik at barn og voksne skulle få kjennskap til dem. Gjentakelser er ikke bare nødvendige for at de skal få kjennskap til et materiale, men det bidrar til å skape trygge rammer for barna. Ved å ha regelmessighet og struktur i musikkaktivitetene som gjentar seg forholdsvis likt for hver gang, vil det føre til en trygghet. Ved å tilføre mye nytt hver gang, kan det føre til en utrygghet både hos barn og foreldre (Fussing & Bille, 1997, s. 23).

I musikkgruppen med de aller minste, var det spesielt fokus på det nære samspillet mellom forelder og barn i form av at når det eksempelvis var dans og bevegelse, så skulle barna være tett inntil forelder. Det kommer frem i Vist (2018) at det å ha tett kroppskontakt i musikalske aktiviteter kan gi barn en følelse av trygghet og tillit i hverdagen, samt at de får nye opplevelser med egen kropp gjennom bevegelse (Vist, 2018, s. 99). De fleste sangene som ble brukt i alle musikkgruppene var sanger som var godt kjent for den generelle befolkningen, samtidig som det ble innført noen nye og ukjente sanger.

4.2.1 Barnet først

Samtlige av musikkledere var opptatt av å se barnet først. Det vil si at når barn og forelder ankom stedet, satte musikkleder seg på huk og ønsket barnet velkommen før de rettet blikk mot foreldrene. Det å kunne by på seg selv som en utenforstående i form av fysisk og psykisk tilgjengelighet for barn, vil ha stor betydning for deres opplevelse av aktivitetene som skal skje (Röthle, 2018, s. 131). Alle musikklederne avsluttet musikkleken med en sang på CD-spilleren og såpebobler. Samtlige gikk rundt til alle barna og blåste bobler på hver enkelt av dem, slik at alle skulle få en opplevelse med dette. Flere av barna fikk og muligheten til å prøve å blåse boblene selv, med stor applaus fra musikkleder og foreldre.

Både hos de aller minste og hos de eldste observerte jeg at såpebobler ble tatt godt imot ved at de hadde store blikk og smil om munnen. Flere av barna hylte og lo. Bruk av såpebobler er et godt verktøy i sammenheng med å stimulere de ulike sanseprosessene til barn. Merleau-Ponty gir i sin fenomenologi uttrykk for at sansing er i nær slekt med estetikk, og det å kunne ha en sanselig opplevelse vil ha stor betydning for barns erkjennelse av det estetiske (Haugen, 2018, s. 36).

4.2.2 Foreldrenes trygghet

Det var fokus på at den non-verbale kommunikasjonen skulle prioriteres i musikkgruppene. Samtidig ble det gitt korte beskjeder mellom aktivitetene slik at foreldrene var informert om hva som skulle skje. Det jeg derimot observerte og fikk beskjed om av den ene musikklederen, var at hun ikke brukte noen som helst form for språklig kommunikasjon. Da kom det tydelig frem at noen av foreldrene ble forvirret mellom sangene fordi de ikke visste hva som skulle skje. Det endte med at flere av foreldrene var svært lite delaktige enten fordi de ikke var forberedt på det som skulle skje, eller at de ikke var kjent med sangene.

Her er det nødvendig å poengtere at selv om det er barna som er fokuspunktet i musikkgruppen, er foreldrene kilden til å gi barna trygge rammer i en slik setting. Det er det grunnleggende forholdet mellom barn og foreldre som skaper trygghet, noe som er betydningsfullt for hvordan barnet deltar i aktivitetene (Stehouwer, 1998, s. 7). Derfor må musikkleder ha en god kommunikasjon med foreldre om hva som skal skje, slik at de føler seg trygge i de ulike aktivitetene. Det vil kunne smitte over på barna, og gi de muligheten til å utforske.

4.3 Relasjonsbygging

4.3.1 Funn

Nedenfor har jeg to funn som jeg har plukket ut fra observasjonene mine der relasjonsbygging tydelig kommer frem. Ikke bare mellom forelder og barn, men og mellom musikkleder og barn.

(Musikkgruppe m/ barn 1-3 år)

Fin relasjon mellom søsken og mor. Kos og klemming. Musikkleder spiller Fader Jacob på piano, og moren begynner automatisk å synge denne til barna sine. Spiller Lille Petter Edderkopp, og uten at noen viser, begynner det yngste barnet å gjøre bevegelsene til sangen helt alene (1 år gammel). Spiller litt fortere, og eldstebarnet smiler. Spiller Fader Jacob igjen, og yngste barnet begynner å danse samtidig som det tar rytmeegg på eget initiativ og rister. Moren deltar ved å synge og riste på rytmeegg.

Det som først er fremtredende i denne observasjonen er det jeg lenger oppe nevnte rundt musikkens evne til å skape trygghet gjennom å bruke følelsene våre som kommunikasjon. Når mor synger til søskenparet, ser vi at det skaper trygghet hos det yngste barnet ved at det begynner å danse og gjøre bevegelsene til Lille Petter Edderkopp. Det vil bidra til å skape, samtidig som det bygger videre på relasjoner som allerede er til stede. Et annet punkt som tydelig kommer frem, er objektrelasjonsteorien. Det at mor gjør seg tilgjengelig for barna sine ved å delta på deres premisser fører til å skape positive opplevelser for barnas indre bilder av deres primære omsorgsperson (Askland & Sataøen, 2019, s. 55).

(Musikkgruppe m/ barn 1-3 år)

Musikkleder setter på en sang på CD-spilleren, før hun ber alle barna sette seg ned. Hun tar frem såpeboblene og blåser de rundt. Hun blåser bobler mot hvert enkelt barn

slik at de alle kan få ta på. Store smil og store blikk. Det ene barnet har lyst til å prøve å blåse og. Han får masse ros selv om boblene ikke helt kom ut. Et av de andre barna vil og blåse samtidig som han tar boblene. Han har et kjempestort smil rundt munnen mens han prøver å blåse. Musikkleder viser med munnen hvordan han skal gjøre det, og så klarer han det! Med masse ros og applaus fra alle foreldrene.

Her ser vi at musikkleder utnytter den proksimale utviklingssonen for å skape samhold og for å bygge relasjoner med hvert enkelt barn. Det vil si at barn veksler mellom å gjøre noe de allerede kan fra før, samtidig som de prøver noe helt nytt (Stehouwer, 1998, s. 17). Det kommer frem ved at musikkleder blåser bobler mot hvert barn, og med tydelige bevegelser viser hvordan hun blåser boblene. Her vil barn flest være kjent med såpebobler fra før, samtidig som de får prøve noe nytt ved å selv blåse boblene.

4.3.1 Mestring

Begge barna vil kunne få en mestringsfølelse gjennom en slik aktivitet ettersom de fikk mye ros og applaus fra individene rundt. Det gjelder og barnet som ikke helt klarte å blåse. Det å få en følelse av mestring har stor betydning for videre utvikling. Det vil gi en tilfredsstillende følelse som bidrar til en indre motivasjon for å fortsette å prøve nye ting (Askland & Sataøen, 2019, s. 127).

4.4 Det nære samspillet

4.4.1 Funn

Nedenfor har jeg et fint moment fra observasjonene mine rundt det å ha nære og gode samspill. Som nevnt i kapittel 2.4 er samspill nødvendig for å kunne skape gode relasjoner med andre individer.

(Musikkgruppe m/ barn 1-3 år)

Det første barnet som kommer, går rett bort til klanginstrumentet og slår. Moren og musikkleder blir med. Musikkleder kaster høstblader oppi luften, dette reagerer barnet positivt på i form av smil og latter. Hun begynner å synge, og barnet slår på klanginstrumentet. Musikkleder har fullt fokus på barnet, og roser det for evnen til å spille på instrumentet. Barnet sitter godt plantet i fanget til mor mens han spiller.

Musikkleder blir med og slår på sitt eget instrument. Barnet slår på instrumentet og ser bort på meg for å få en reaksjon, før han gjemmer seg.

Det første jeg tenker når jeg går gjennom dette funnet, er følelsen av selvvverd barnet føler i denne situasjonen. Han spiller på et instrument, samtidig som musikkleder og mor synger med. Han blir akseptert for det han gjør i en sosial sammenheng med andre individer, som videre kan føre til et positivt samspill og større relasjoner. Som nevnt i Vist (2018) vil det å kunne samspille i musikalske sammenhenger bidra til å skape samhold mellom individer, noe som videre kan føre til at disse individene får en forkjærlighet for musikkfaget (Vist, 2018, s. 94). Vi ser at det er et fint samhold mellom barn og foreldre, men og mellom foreldre og musikkleder. Musikkaktiviteten bidrar til å skape en fin relasjon mellom alle parter.

4.5 Musikkleder

4.5.1 Funn

Selv om hovedaspektene i mine observasjoner omhandlet relasjoner og samspill mellom barn og voksne, var det og nødvendig for meg å observere hvordan de ulike musikklederne jobbet med individene. Under ser vi et fint eksempel på hvordan musikkleder tar imot barn og foreldre.

Musikkleder går ut for å møte to barn til som ankommer, her vier hun all oppmerksomhet mot barna før hun snakker med foreldrene. Her viser hun at barna er hovedelementene i situasjonen. Musikkleder sier tydelig hei til det eldste barnet og han svarer tydelig hei tilbake og smiler stort. En av de yngste barna tar tak i hånda til moren til et annet barn slik at hun får reise seg.

Vi ser i dette eksempelet viktigheten ved å skape trygge rammer i møte med barna. Det å knytte emosjonelle bånd med noen som ikke er en primær omsorgsperson kan gi barn en selvopplevelse som blir bygget opp av følelser, trygghet og en fysisk nærhet. Det vil kunne skape en fundamental tillit med andre mennesker enn de nærmeste. Det kommer frem i Askland & Sataøen (2019) at å skape en tilknytning til andre mennesker fører til en intim samhandling, samtidig som en klarer å utforske nye situasjoner (Askland & Sataøen (2019, s. 59).

4.6 Musicking

4.6.1 Funn

Gjennom musikk skaper vi relasjoner, og gjennom «musicking» vil vi kunne lage fortellinger ved å bruke musikk. Det kan bidra til å skape samhold og tilhørighet i en gruppe (Sæther & Angelo, 2019, s. 15).

(Musikkgruppe m/barn 6-12 mnd.)

Etter pausen sitter musikkleder og foreldre på stoler med barna på fanget.

Musikkleder starter med å synge «kom la oss synge» med djemben. Musikkleder begynner å spille ride, ride ranke på djemben, og foreldrene rister på beina slik at barna rir på låret. Barna smiler. Alle foreldrene er veldig aktive i denne aktiviteten. Barna ler og lager mye lyder.

Ride-leker er noe de aller fleste er godt kjent med, og er noe har blitt brukt i mange generasjoner. Det er flere metoder å gjennomføre det på, men som det kommer frem i observasjonen min satt barna på låret til foreldrene med ansikt rettet mot resten av gruppen. Det er en fin aktivitet i sammenheng med både relasjonsbygging og samspill, men og når det kommer til «musicking». Her får barn og foreldre brukt kroppen sin i dans og bevegelse sammen med rytmisk musikk fra musikkleder.

4.6.1 Kreativ kommunikasjon

Her kan vi trekke frem det Trevarthen & Malloch kaller «communicative musicality». Det vil si en kreativ kommunikasjon mellom forelder og barn der samspillet styres av lyd og bevegelser. Det vil være fokus på et melodisk tonefall, noe som igjen kan brukes i en non-verbal setting. Videre vil dette føre til et fellesskap som bygges på kjærlighet gjennom estetiske prosesser (Vist, 2018, s. 89).

(Musikkgruppe m/ barn 1-3 år)

Musikkleder bruker klang-instrument mens hun synger «blinke, blinke stjerne lill». Et av barna setter seg ved henne, tar tak i pinnen til xylofonen og slår på tangentene. Trollemor – mye lyd blant barna, latter og blick, ett av barna ligger og spreller mens hun lager masse lyd. Flere av barna begynner å lage mye lyder med stemmen sin. Kommuniserer masse.

Selv om alle parter er godt aktive med å musisere i dette funnet, kan vi si at de bruker en non-verbal kommunikasjonsform for å skape et samspill. Denne formen for kommunikasjon er et fint holdepunkt i musikkarbeid fordi det ikke er nødvendig med det verbalspråklige. Barn og voksne vil kunne skape relasjoner gjennom å trykke på instrumenter samt å bruke motoriske bevegelser og mimikker (Furholt, 2019, s. 133).

(Musikkgruppe m/ barn 1-3 år)

Musikkleder går bort til pianoet og begynner å spille, mens hun ber alle følge med på klanginstrumentene. Det ene barnet går amok på instrumentet. Flere av foreldrene klapper hendene sammen. Musikkleder spiller fortene, og noen av barna begynner å løpe rundt og danser. Den ene faren er veldig aktiv i form av å krype rundt etter barna og gjemmer seg. Mye latter blant barna.

Det siste funnet jeg ønsker å trekke frem er rundt hvordan musikk skaper en tilhørighet i en gruppe, og bidrar til sterke relasjoner mellom individer. Å bruke musikk bidrar til utvikling av alle sansesystemene i kroppen, der både fysiske og psykiske deler utvikles. Når den ene faren aktivt deltar på gulvet ved å krype etter barna, ser vi hvordan musikkaktivitetene påvirker barnas lekverden. Det vil styrke barnas indre motivasjon til å utforske musikk, samtidig som musikken bidrar til å styrke rammene rundt leken (Sæther & Angelo, 2019, s. 119-120).

5.0 Drøfting

5.1 Innledning

I dette kapitlet skal jeg drøfte viktige funn fra analysen min som retter seg mer mot problemstillingen min. Den lyder som nevnt som følger: «*Hvorfor er det viktig med musikk i barns tidlige relasjoner og samspill, og hvordan kan det arbeides med å tilføre musikk i de yngste barns liv (0-3 år)?*». Jeg skal først drøfte funn opp mot de ulike begrepene jeg har hatt størst fokus på gjennom forskningsprosjektet. Videre skal jeg oppsummere oppleggene til musikklederne, før jeg til slutt drøfter ulikhetene mellom disse musikkgruppene og hvordan det ville vært og gjort et lignende opplegg i barnehagen.

5.2 Relasjonsbygging

I funnet rundt relasjonsbygging ser vi at trygghetsbegrepet kommer tydelig frem mellom mor og barn. Når mor synger og spiller for barna, er dette noe de gjenkjenner fra spedbarnsalder og som videre vil føre til trygghet. Ifølge Askland & Sataøen (2019) vil det i en relasjon der det er et samspill alltid være en form for kommunikasjon, og kommunikasjon mellom barn og primær omsorgsgiver har stor betydning for utvikling av barns psykiske helse. Det å kunne skape mening gjennom å dele tanker og erfaringer, og å kunne skape noe gjennom lyd og musikk vil være betydningsfullt for den videre utviklingen (Askland & Sataøen, 2019, s. 43).

Selv om dette funnet var et fint eksempel på relasjon mellom mor og barn, kan en slik trygghet fra mor fort skape en sperre for barnas mulighet til å skape relasjoner med andre individer, fordi de gjerne ikke vil gå ut av de trygge rammene. Som nevnt i delkapittel 2.3.2, er det flere faser vi må gjennom for å kunne skape en relasjon. Ved å kunne gå andre individer i møte, er disse fasene nødvendige å gå gjennom for å oppnå størst mulig kvalitet. Når en kommuniserer med andre vil det bidra til å skape trygghet utenfor primærrelasjonen, samtidig som vi lærer andre å kjenne (Spurkeland, 2011, s. 103).

5.3 Det nære samspillet

Daniel Stern sier at barn allerede fra fødselen av vil kunne ta inn og synkronisere ulike inntrykk de får gjennom sansemodalitetene som lyd og syn gjennom den amodale persepsjonen (Furholt, 2019, s. 132). Det kommer tydelig frem i eksempelet i analysen der barnet spiller på instrumenter, mens de rundt er med og synger. Av egen vilje gikk han bort til klanginstrumentet og begynte å slå før noen viste han hvordan det skulle gjøres. Når han får en følelse av aksept, vil det skape tilhørighet i form av relasjoner bygget av positive samspill.

Som nevnt i kapittel 1.2 kan det nære samspillet handle om en førspråklig kommunikasjon mellom individer. Her kan det være snakk om den musikalske kommunikasjonen som jeg nevnte. Trevarthen & Malloch (2000) sier at kunne ha en førspråklig kommunikasjon med et annet individ rundt følelser gjennom lyd og rytme, vil bidra til å skape et fellesskap og en kjærlighet som vil blomstre i senere tid. Her spiller den affektiv inntoning en rolle, der det handler om å tone seg inn på et annen individs følelsesaspekt (Vist, 2013, s. 89).

5.4 Musicking

Om vi trekker frem funnet der barna satt på fanget til foreldrene samtidig som musikkleder sang Ride, ride ranke, så vi at barna var plassert mot resten av gruppa. Det kan føre til at barna føler en tilhørighet til de andre individene i rommet, i tillegg til at de vil få en følelse av at de er en del av fellesskapet. En annen måte å gjøre en slik aktivitet på er derimot å plassere barnet mot forelder. Resultatet av denne metoden vil være at barnet vil få et nært samspill med sin primære omsorgsgiver i form av nærhet og blick, i tillegg til mimikk og lyder (Stehouwer, 1998, s. 57).

5.5 Musikkleders opplegg

Som nevnt i analysen hadde samtlige musikkledere forholdsvis mange likheter i hvordan de gikk frem på å gjennomføre musikkleken. Spesielt i de to gruppene med barn på 1-3 år var det mye likt. I musikkgruppen med de aller minste var det et større fokus på det nære samspillet, samt å skape trygghet for barna. Ettersom foreldrene var til stede i alle disse musikkgruppene, fikk musikklederne mulighet til å ha et målrettet fokus på musikkleken sammen med barna som et fellesskap og som individer. Samtlige barn fikk prøve seg på å spille instrumenter, blåse bobler og bevege seg rundt i rommet. Ifølge Spurkeland (2011) handler relasjonsbygging i barnehagen mye om at pedagogen må kunne anerkjenne barns kreative væremåte og innspill. Ved å vise barna at de blir godtatt for den de er, vil relasjonen kunne bli sterkere (Spurkeland, 2011, s. 115).

5.5.1 Tilnæringsmetode

Ut fra analysen kan vi si at musikklederne hovedsakelig har brukt en estetisk tilnæringsmetode når de har planlagt oppleggene sine. I en estetisk tilnæringsmetode handler det om å bruke sansene sine, samt å være til stede i rommet der det estetiske oppstår. Det kan handle om alt fra å bare se og høre, til å føle og fantasere. En positiv side ved en estetisk tilnæringsmetode, er at alle individene er sammen i opplevelse. Det vil si at det ikke bare er foreldre og barn i denne sammenhengen, men og musikkleder. Alle synger, beveger seg og danser sammen som en helhet (Sæther & Angelo, 2019, s. 159). Det som derimot kan være en negativ side ved en estetisk tilnæringsmetode, er at det ofte ikke vil være en evalueringsfase til stede som kan støtte opp til et videre arbeid.

5.5.1 Musikkgruppe versus barnehage

Om vi skal sammenligne en musikkgruppe med det å ha et lignende opplegg i en barnehage, kan det komme frem tydelige forskjeller i hva resultatet kan bli. Her er det først og fremst snakk om ressursene som er tilgjengelig i de ulike institusjonene, og hvor mye lederen for en aktivitet skal ha ansvar for. I musikkgruppene jeg observerte var foreldrene til samtlige barn til stede. Det vil som nevnt si at musikkleder hadde mulighet til å ha et helhetlig fokus på musikken, barna, relasjonsbyggingen og samspillet med samtlige individer. Etter samtale med en av musikklederne som tidligere hadde jobbet i barnehage i flere år, fikk jeg inntrykk av at hun ikke hadde hatt samme mulighetene der.

I en barnehage-setting vil ikke foreldrene være til stede. I en aktivitet der musikk er temaet, vil det ofte kun være én voksen med en gruppe barn. Det vil da være et større fokus på gruppen som helhet, og ikke individuelle forutsetninger og behov. I barnehagen vil personalet ha en didaktisk tilnæringsmetode som støtte i et opplegg. Alle faktorer som mål, deltakers forutsetninger, rammefaktorer, metode, innhold og vurdering vil ha støtte i teori og forskning som kan være relevant for barns utvikling i et spesifikt fag. Det er en metode som gjør det mulig å reflektere over et arbeid med mulighet til forbedring til neste gang. Det som derimot kan oppstå i et didaktisk arbeid er at leder for arbeidet ofte ender opp med å være en tilskuer, og dermed ikke får delta aktivt i opplegget ettersom de er opptatt med å få alle faktorene til å lykkes (Sæther & Angelo, 2019, s. 157).

5.5.2 Barns kreativitet

Det vil helt klart være både samspill og relasjonsbygging i en barnehagesetting, og da spesielt mellom barna. Derimot vil de individuelle relasjonene mellom voksen og barn ikke være like mye prioritert. I en barnehage kan det oppstå uforutsette situasjoner. Det kan handle om sykdom i personalgruppen eller konflikt i barnegruppen, som kan føre til at en musikkaktivitet blir nedprioritert til fordel for å få dagen til å gå rundt. Her mister barn muligheten til å skape relasjoner og det å ha et fint samspill gjennom musikken, samtidig som de vil miste muligheten til å kunne bruke musikken som form for kommunikasjon. Ifølge Spurkeland (2011) vil de yngste barna kunne få en følelse av mestring gjennom oppdagelse av sine kreative evner. I tillegg til dette vil de kunne få positive tanker gjennom anerkjennelse av sine kreative ideer og tanker. Ved å nedprioritere musikkaktiviteter vil det kunne føre til at barns

kreativitet blir neglisjert, som videre kan føre til negative opplevelser både med kreative fag og relasjonsbygging (Spurkeland, 2011, s. 119).

Det mest betydningsfulle vil være å se barnet først, som alle musikklederne var gode på. Selv om musikkgruppene var for både barn og foreldre, var det likevel barnet som skulle få mest oppmerksomhet. Å ha et lokale der det vil være rom for at barns indre motivasjon og nysgjerrighet, kan bli stimulert i form av å ha instrumenter liggende på gulvet eller i kasser for å gjøre det mer spennende (Fussing & Bille, 1997, s. 29). Derimot er det nødvendig å få frem at vi som voksne må demonstrere for barna hvordan de kan bruke ulike instrumenter, ettersom det i mange tilfeller vil være første gang de har en opplevelse med det.

6.0 Avslutning

I mitt forskningsprosjekt har jeg undersøkt hvordan bruk av musikk påvirker barns relasjoner og samspill gjennom observasjon av musikkgrupper som metode. I tillegg til det har jeg observert og undersøkt hvordan leder for disse musikkgruppene har jobbet med å tilføre musikk i de yngste barnas liv gjennom musikklek. I de ulike observasjonene fikk jeg flere fine funn der relasjonsbygging og samspill tydelig kom frem, i tillegg til at jeg fikk gode observasjoner rundt det å bruke musikk aktivt sammen med barn.

I musikkgruppene jeg observert var det ikke bare fokus på at barna skulle få en opplevelse med musikklek, men at de skulle få en opplevelse av fellesskap sammen med foreldre, musikkleder og andre barn. Ettersom foreldrene var aktivt deltakende i disse gruppene, var det ikke nødvendig for musikklederne å «passe på» barna. Dermed fikk de muligheten til å ha fokus på musikalske aktiviteter sammen med alle individene. I drøftingen kom det her frem hva som kan oppstå ved å ha et lignende opplegg i en barnehage. Ettersom foreldre som ressurs ikke vil være tilgjengelig i barnehagen, vil det kunne føre til at barns individuelle forutsetninger og behov i sammenheng med relasjoner og samspill ikke blir møtt, og at gruppen som helhet får en prioritet.

Innledningsvis nevnte jeg at musikk er noe jeg har vokst opp med, og var derfor det jeg ville se nærmere på i dette prosjektet. Jeg har fått en helt ny innsikt i hvor stor betydning musikk har. Det gjelder ikke kun for barns tidlige utvikling, men for individer generelt. Å bruke musikk sammen med primære omsorgspersoner fører til trygghet og bidrar til å skape positive

opplevelser, ettersom det er noe barn har erfaring med helt fra før fødselen. I tillegg vil det stimulere den proksimale utviklingssonen i form av at barn får teste ut nye ting, samtidig som de får gå tilbake til det de har opplevd før. Mestring i form av å prøve nye ting bidrar til stimulering av den indre motivasjonen, og det å samspille sammen i en musikalsk sammenheng kan bidra til at individer får en forkjærlighet for musikkfaget i senere tid.

Avslutningsvis vil jeg poengtere at funnene fra dette prosjektet kommer til å ha stor betydning for hvordan jeg praktiserer musikkfaget i barnehagen. Jeg kommer til å bruke den didaktiske tilnæringsmetoden med teori som støtte, samtidig som jeg ønsker å bruke en estetisk tilnæringsmetode slik at jeg får være til stede sammen med barna. I tillegg til dette vil jeg ta hensyn til barnegruppen som en helhet, samtidig som jeg prioriterer barns individuelle behov på et større plan.

7.0 Litteraturliste

- Bjørkvold, J. -R. (2014). *Det musiske mennesket*. Freidig Forlag.
- Brean, A., Sandemose, I. & Skeie, G. O. (2019). *Musikk og hjernen: om musikkens magiske kraft og fantastiske virkning på hjernen*. Cappelen Damm.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt Forlag.
- Collins, A. (2018). *The lullaby effect: The science of singing to your child*. Publicious ptd ltd.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7. utg). Gyldendal Akademisk.
- Fussing, B. & Bille, D. (1997). *Rygsækken – En bog om børn, musik og bevægelse*. Edition Egtved.
- Furholt, A. (2019). Musikalsk kommunikasjon i barnehagen. I T. B. Schei (Red.). *Musikkpraktisk klokskap – I arbeid med barnehagebarn*. Fagbokforlaget.
- Haugen, S. (2018). Barnehagen – arena for små barns opplevelse av mestring og glede over livet. I M. Röhle (Red.). *Småbarnspedagogikk – Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (2. utg). (s. 49-68). Cappelen Damm Akademisk.
- Kulset, N. B. (2019). *Musikk og andrespråk: Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål*. (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Röthe, M. (2018). Møtet med de lekende barna. I M. Röhle (Red.). *Småbarnspedagogikk – Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (2. utg.). (s. 121-141). Cappelen Damm Akademisk.
- Spurkeland, J. (2011). *Relasjonspedagogikk – Samhandling og resultater i skolen*. Fagbokforlaget.
- Sæther, M. & Angelo, E. (2019). *Barnet og musikken – Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. (3. utg). Universitetsforlaget.
- Torgersen, J. -K. (2016). Musikk som kulturuttrykk i barnehagen. I Torgersen, J. -K. & Jæger, H. *Barnekultur*. Cappelen Damm Akademisk.
- Vist, T. (2018). I lyden bor barnet, i barnet bor lyden. I M. Röhle (Red.). *Småbarnspedagogikk – Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (2. utg). (s. 85-102). Cappelen Damm Akademisk.

8.0 Vedlegg 1 - Samtykkeskjema

Vil du bli observert vedrørende en bachelor-oppgave om: Musikk i barns liv?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut viktigheten av musikk i barns utvikling. I dette skrivet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å forske på hvorfor musikk er viktig i barns tidlige relasjoner og samspill. I sammenheng med dette ønsker jeg å observere musikkgrupper der fokuset er relasjoner og samspill mellom barn/foreldre/musikkleder. Bakgrunn for dette er at vi de siste årene har sett at estetiske fag som musikk mister sin rangering i skolen og barnehagen. Musikk er ifølge forskning viktig både for oppveksten og utviklingen til barn. Ikke bare på det akademiske plan, men og i sammenheng med det kognitive og emosjonelle. I vestlig kultur blir musikalitet ofte sett på som noe kun profesjonelle har kunnskap om, noe som kan føre til at flere ikke har selvtillit nok til å bruke sangstemmen sin i skolen/barnehagen. Derfor vil jeg få frem hvor viktig det er med musikk, spesielt hos de aller yngste i forhold til samspill og relasjoner.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din rolle som musikkleder i musikkgrupper.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg ønsker å bruke er fullstendig observatør, der jeg sitter på sidelinjen og observerer aktivitetene som oppstår. Jeg kommer til å notere alt jeg observerer, og kommer til å anonymisere alt. Det betyr at ingen av deltakerne vil kunne bli gjenkjent.

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på observasjoner.

Observasjonene vil vare like lenge som musikkgruppene varer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i observasjonen vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

observasjonsdeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **04.01.2023**. Ved prosjektlutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved student: Maria Waldejer
- Email: mariawaldejer@gmail.com

Med vennlig hilsen

.....

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon om observasjoner som skal foregå i sammenheng med forskningsprosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 04.01.2023

Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver:

.....
.....

.....
.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

9.0 Vedlegg 2 - Observasjonsskjema

Fokus i observasjonen

Musikk i barns tidlige relasjoner og samspill

Hva er grunnlaget i din observasjon?

Hvorfor er det viktig med musikk i barns tidlige relasjoner og samspill, og hvordan jobbes det med å tilføre musikk i de yngste barns liv (0-3 år)?

Felt – analyseenhet – setting

- **Felt** – Musikkgruppe 6-12 måneder/1-3 år
- **Analyseenhet** – Musikkleder, barn og foreldre
- **Setting** – Arrangert ukentlig musikkgruppe

Arrangert setting – spørsmål å tenke over

- Hva skjer mellom barn – samspill/relasjoner?
- Hva skjer mellom barn og foreldre – samspill/relasjoner?
- Hva skjer mellom barn og musikkleder – samspill/relasjoner?
- Hvordan kommuniserer de?

Observatørrolle

Fullstendig observatør

Observasjonsmetode

Feltnotater. Ikke-deltakende metode. Kvalitativ observasjon (Dalland, 2020, s. 106)

Tidsramme –

Hva skal observeres:

Samspill mellom barn og musikkleder
Samspill mellom barn og foreldre
Relasjon mellom barn og musikkleder
Relasjon mellom barn og foreldre
Reaksjon fra barn på musikken effekt
Reaksjon fra barn på musikkens lek

Gjennomføring av observasjon

Introduksjon

- Sted:
- Dato:
- Tidspunkt:
- Anvendt tid:
- Antall deltakere:

Beskrivelse av det som observeres/notater

Samspill mellom barn?

Samspill mellom barn og musikkleder?

Samspill mellom barn og foreldre?

Relasjoner mellom barn og musikkleder?

Relasjoner mellom barn og foreldre?

Samspill mellom foreldre?

Hvordan reagerer aktørene på hverandre?

Hvordan reagerer barna på bruk av musikk i lek?

Hvordan reagerer foreldre på bruk av musikk i lek?

Hvordan samhandler aktørene – mimikk, lyd og språk?

Hvordan påvirker foreldrene barnas deltakelse i musikkleken?

Hvem er aktive/passive i musikkleken? Barna/foreldre?

Er alle like interessert i musikkens bruk i lek?

Hvordan bruker musikkleder musikk –

Anvendelse av observasjon

- Hvordan opplevde jeg som observatør det?
- Er det noe som skjedde i forkant/etterkant som kan bidra til å belyse situasjonen?
- Hvordan tror jeg aktørene opplevde situasjonen?
- Hva tenker jeg om det som skjer?